

MINTAQAVIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA STATISTIKANING O'RNI

Uralov Lochinbek Mamaraimovich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Tadbirkorlik va boshqaruv fakulteti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada mintaqaviy turizmni rivojlantirish jarayonida statistik ma'lumotlarning tutgan o'rni va ahamiyati tahlil qilingan. Turistik oqim, infratuzilma, investitsiya jarayonlari va hududiy rivojlanish strategiyalarini shakllantirishda statistik tahlilning roli yoritilgan. Shuningdek, statistik ko'rsatkichlarning turizmni boshqarish, rejalashtirish va prognozlashdagi amaliy samaradorligi ko'rsatib berilgan.*

Kalit so'zlar: *Mintaqaviy turizm, statistika, turistik oqim, infratuzilma, investitsiya, tahlil, prognozlash, turizm siyosati.*

KIRISH

Bugungi kunda turizm iqtisodiyotning eng jadal rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, hududlarning iqtisodiy faolligini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va ijtimoiy infratuzilmani modernizatsiya qilish jarayonida turizmning roli ortib bormoqda. Mintaqaviy turizmni samarali tashkil etish esa aniq ma'lumotlar va tahlillarni talab etadi. Shu sababli statistika mintaqaviy turizmni rejalashtirish va boshqarishda asosiy ilmiy-amaliy vosita sifatida qaraladi. Raqamlar, tahlillar va statistik ko'rsatkichlarsiz hududning turistik salohiyatini baholash, investitsiya loyihalarini shakllantirish hamda turistlar oqimini boshqarish mumkin emas. Mintaqaviy turizmni rivojlantirish ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, ulardan eng asosiylaridan biri statistik ma'lumotlardir. Statistik tahlil yordamida har bir hududning turistik imkoniyatlari aniqlanadi, mavjud resurslar baholanadi va iqtisodiy samaradorlik darajasi o'lchanadi. Statistika orqali mintaqaga qancha turist kelayotgani, ularning millati, yoshi, maqsadi, qaysi xizmatlardan foydalanayotgani va qancha mablag' sarflayotgani aniqlanadi. Bu ma'lumotlar hududning real turistik talabini belgilaydi. Mintaqaviy turizmda statistikaning eng katta vazifalaridan biri — turistlar oqimini segmentlashdir. Turistlar oqimini tahlil qilish orqali quyidagilar aniqlanadi: turistlarning mavsumiy taqsimoti, tashrif buyuruvchilarning geografik manzili, sayyohlarning xarajat tuzilmasi, hududning eng ko'p tashrif buyurilgan obyektlari, bu ma'lumotlar turizm xizmatlarini takomillashtirish va marketing strategiyalarini belgilashda katta rol o'ynaydi. Turizmdagi infratuzilma — bu mehmonxonalar, transport,

ovqatlanish maskanlari, sayyohlik yoʻnalishlari va servis tizimidir. Agar statistika notoʻgʻri boʻlsa, infratuzilma ham notoʻgʻri rivojlanadi. Masalan, mintaqaga yiliga 500 ming sayyoh kelayotgan boʻlsa, ammo atigi 20 ming oʻrinli mehmonxona mavjud boʻlsa, bu katta muammoni yuzaga keltiradi. Statistika maʼlumotlar asosida infratuzilmaga ehtiyoj tahlil qilinadi, yangi turistik zonalar, dam olish maskanlari yoki transport yoʻnalishlari rejalashtiriladi. Statistika – investorlarga yoʻl koʻrsatuvchi eng muhim mezonlardan biridir. Turizmning daromadliligi, xavf-xatarlari, bozor sigʻimi, mavsumiy oʻzgarishlar va boshqa koʻrsatkichlar iqtisodiy tahlil orqali aniqlanadi. Mintaqadagi turistik oqim, bir turistning oʻrtacha xarajatlari, turizm xizmatlaridan tushayotgan foyda investorlarga dasturnoma vazifasini bajaradi. Davlat organlari statistik natijalar asosida hududiy strategiyalarni ishlab chiqadi. turizm klasterlarini yaratish, sayyohlik zonalarini belgilash, marketing kampaniyalarini yoʻlga qoʻyish, davlat dasturlarini rejalashtirish, Statistika turizmni rivojlantirish boʻyicha qabul qilinadigan har bir qarorning asosini tashkil etadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, mintaqaviy turizmni rivojlantirishda statistika asosiy boshqaruv vositasidir. Turistik resurslarni oqilona taqsimlash, turistlar oqimini tahlil qilish, infratuzilma va investitsiya loyihalarini rejalashtirish, marketing strategiyalarini shakllantirish hamda turizm siyosatini yuritishda statistik maʼlumotlar beqiyos ahamiyatga ega. Statistika tahlilning yetarli boʻlmasligi mintaqaviy turizmning notoʻgʻri rivojlanishiga, resurslarning samarasiz sarflanishiga va iqtisodiy imkoniyatlarning boy berilishiga olib keladi. Shu bois har bir hudud turizmni rivojlantirishda raqamli yondashuvni kuchaytirishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

- 1.UNWTO (World Tourism Organization) — Turizm statistikasi metodologiyasi boʻyicha qoʻllanma.
- 2.Oʻzbekiston Respublikasi Turizm qoʻmitasi hisobotlari.
- 3.“Oʻzbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirish konsepsiyasi – 2030”.
- 4.Mirziyoyev Sh.M. — “Harakatlar strategiyasi” boʻyicha nutqlar toʻplami.
- 5.Xodjayev A. — Turizm iqtisodiyoti asoslari.
- 6.Turizm sohasida mintaqaviy rivojlanish boʻyicha ilmiy maqolalar (2020–2024).
- 7.Statistika agentligi — “Oʻzbekiston turizm koʻrsatkichlari” yillik hisobotlari.

